

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Ehdotus – Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus kilpailukyvyyn ja innovoinnin puiteohjelman (2007–2013) perustamisesta tehdyn päätöksen N:o 1639/2006/EY sekä yleisistä säännöistä yhteisön rahoitustuelle Euroopan laajuisten liikenne- ja energiaverkkojen alalla annetun asetuksen (EY) N:o 680/2007 muuttamisesta"

COM(2011) 659 final – 2011/0301 COD

(2012/C 143/27)

Esittelijä: **Armin DUTTINE**

Euroopan parlamentti päätti 17. marraskuuta 2011 ja neuvosto 12. joulukuuta 2011 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 172 artiklan, 173 artiklan 3 kohdan ja 304 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

Ehdotus – Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus kilpailukyvyyn ja innovoinnin puiteohjelman (2007–2013) perustamisesta tehdyn päätöksen N:o 1639/2006/EY sekä yleisistä säännöistä yhteisön rahoitustuelle Euroopan laajuisten liikenne- ja energiaverkkojen alalla annetun asetuksen (EY) N:o 680/2007 muuttamisesta

COM(2011) 659 final – 2011/0301 COD.

Asian valmistelusta vastannut "liikenne, energia, perusrakenteet, tietoyhteiskunta" -erityisjaosto antoi lausuntonsa 3. helmikuuta 2012.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 22.–23. helmikuuta 2012 pitämässään 478. täysistunnossa (helmikuun 23. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 161 ääntä puolesta ja 2 vastaan 10:n pidättyessä äänestämästä.

Käsillä oleva lausunto kuuluu ETSK:n laatimaan viiden lausunnon pakettiin, joka käsittelee **"Verkkojen Eurooppa" -välinettä** ja siihen liittyviä suuntaviivoja, jotka Euroopan komissio antoi lokakuussa 2011. Pakettiin sisältyvät lausunnot **"Verkkojen Eurooppa" -välineestä** (asiakokonaisuus **TEN/468**, esittelijä Raymond HENCKS), **televisiointiverkkoja** koskevista suuntaviivoista (asiakokonaisuus **TEN/469**, esittelijä Antonio LONGO), **energiainfrastruktuurien** suuntaviivoista (asiakokonaisuus **TEN/470**, esittelijä Egbert BIERMANN), **liikenneinfrastruktuurien** suuntaviivoista (asiakokonaisuus **TEN/471**, esittelijä Stefan BACK) ja **hankejoukkolainoja** koskevasta aloitteesta (asiakokonaisuus **TEN/472**, esittelijä Armin DUTTINE).

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 ETSK toteaa olevansa periaatteessa tyytyväinen Euroopan komission ehdotukseen hankejoukkolainojen riskinjakovälineestä ja siihen vuosina 2012 ja 2013 sovellettavasta kokeiluvälineestä. Komitea huomauttaa kuitenkin välineeseen liittyvistä riskeistä. Arviointia tulee ensi kädessä jatkaa sekä tiivistää ja toteuttaa erityisen huolellisesti perusteellisen yhteiskunnallisen keskustelun pohjalta ennen kuin kyseisen välineen voimassaoloa jatketaan uudelle EU-budjetointikaudelle 2014–2020. Siinä yhteydessä tulee hyödyntää erityisesti julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksien puitteissa toteutetuista hankkeista kertyneen kokemuksen antamaa oppia.

1.2 Ehdotettu väline tarjoaa erityisiä mahdollisuuksia mobilisoida kasvun, innovoinnin ja kilpailukyvyyn voimistamiseksi tärkeitä ja työpaikkojen luomiseksi välttämättömiä investointivaroja liikenteen, televiestinnän ja energian aloilla toteutettavia infrastruktuurihankkeita varten. Kaavailut hankkeet konkretisoivat toteutuessaan Euroopan integraation hyödyt kansalaisten silmissä ja lujittavat siten Eurooppa-aatetta.

1.3 Komitea tiedostaa kuitenkin myös riskit. Ne johtuvat varsinkin mahdollisuudesta joutua kattamaan käynnistettyjen investointihankkeiden aiheuttamia tappioita. Paitsi että mahdollisuudelle, että riskit kohdistuisivat EU:n talousarvioon, asetetaan Euroopan komission säädösehdoituksessa selkeästi katto, on oletettavaa, että koska Euroopan investointipankin (EIP) ja kulloiseenkin hankkeeseen investoivien välillä solmitaan yksittäisiä sopimuksia ja koska EIP hajauttaa riskinsä kaikkien eri hankkeiden kesken, eivät EIP:hen kohdistuvat riskit kasva. Jotta varmistettaisiin, että riski ei toteutuessaan missään tapauksessa vaaranna EIP:n luottoluokitusta eikä mainetta tai tavanomaisten hankkeiden perustamista tai toteuttamista, pitää komitea välttämättömänä, että EIP soveltaa konservatiivisia hankeriskien arviointiperusteitaan myös hankejoukkolainoihin. Erityisen tärkeää on määrittää EIP:hen kohdistuvat riskit avoimesti⁽¹⁾ ja tarvittaessa rajoittaa niitä. Tätä toimenpidettä tulee punnita erityisesti harkittaessa pilottivaiheen aikana kertyneiden kokemusten arvioinnin pohjalta välineen soveltamisen jatkamista EU:n uudelle budjetointikaudelle 2014–2020.

⁽¹⁾ Vrt. myös Euroopan komission asiakirja Impact Assessment Board, DG ECFIN - Impact Assessment on a proposal for a regulation on the Europe 2020 Project Bond Initiative, point C 2 (draft version of 15 September 2011) (Ref. Ares(2011)1012531 – 23.09.2011), jossa kehoitetaan selvittämään EIP:hen kohdistuvat riskit avoimemmin.

1.4 ETSK huomauttaa, että Euroopan komission ehdotuksessa ei paneuduta kyllin paljon yksityisrahoitteisten infrastruktuurihankkeiden takaisinmaksuun liittyviin kysymyksiin. Varsinkin liikenteen alalla olisi syytä keskustella laajemmalla yhteiskunnalliselta pohjalta käyttäjiltä perittävien maksujen käyttöönoton mahdollisista seurauksista. Komitea huomauttaa myös, että ehdotettu väline ei saa toimia vastoin poliittisia päätöksiä ja yhteiskunnallisia sopimuksia, jotka tähtäävät kestävyysajattelun mukaisiin talous-, ympäristö- ja sosiaalitavoitteisiin. Julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyöhankkeiden käynnistämiseen ei saa kannustaa väärienlaisilla tavoilla. Niinpä komitea toistaa näkemyksensä, jonka mukaan julkisen ja yksityisen sektorin yhteishankkeiden velkakriteerien tulee vastata tavanomaisia julkisiin hankintoihin kuuluvia hankkeita koskevia kriteereitä.

1.5 Komitea katsoo, että ehdotetun hankejoukkolainojen riskinjakovälineen avulla kyetään mobilisoimaan ainoastaan osa kiireellisiin ja välttämättömiin infrastruktuurihankkeisiin tarvittavista investointivaroista. Näin ollen se toteaa, että on välttämätöntä mobilisoida lisätulolähteitä julkisiin investointeihin tarkoitettua julkisen vallan budjetointia varten. Tässä yhteydessä komitea viittaa erityisesti ehdotuksiin finanssitransaktioveron käyttöönottamisesta.

2. Johdanto

2.1 Euroopan komissio esitti 19. lokakuuta 2011 useita säädösehdotuksia ja muita ehdotuksia, jotka koskevat Euroopan laajuisten verkkojen ja infrastruktuurien kehittämistä liikenteen, energian ja televiestinnän aloilla. Niiden yhteisenä nimityksenä on "Verkkojen Eurooppa -väline", ja sen painopiste on EU:n uudessa budjetointikaudessa 2014–2020. Ne liittyvät varsinkin tukikelpoisuuden suuntaviivoihin, hankevalintaan, tarvittavien investointien suuruuteen sekä uusiin rahoitusvälineisiin edellä mainituilla aloilla. Käsillä olevassa lausunnossa keskitytään rahoitusnäkökohtiin. Loppuja näistä näkökohdista tarkastellaan muissa ETSK:n lausunnoissa (?).

2.2 Tässä yhteydessä käsiteltävään säädösehdotukseen kuuluvat seuraavat elementit: kilpailukyvyn ja innovoinnin puiteohjelman soveltamisalan laajentaminen EU:n nykyisellä budjetointikaudella (2007–2013) kattamaan laajakaistainfrastruktuurin suunnattavat investoinnit; hankejoukkolainojen riskinjakovälineen perustaminen tieto- ja viestintätekniikan ja laajakaistateknologian sekä liikenteen (TEN-T) ja energiainfrastruktuurin (TEN-E) Euroopan laajuisten verkkojen (TEN) aloille.

2.3 Kun taustana ovat finanssi- ja talouskriisin aiheuttamat vaikeudet, ehdotettua välinettä on määrä soveltaa pitkäkestoisten, yksityisen pääoman turvin toteutettavien investointien rahoittamiseen. Tarkoitus on mobilisoida myös pääomamarkkinoilta lisää varoja pitkäkestoisiin infrastruktuurihankkeisiin. Kyse

on hankejoukkolainojen riskinjakovälineestä. Sen avulla on tarkoitus EU:n varojen avulla mahdollistaa se, että Euroopan investointipankki (EIP) pystyy etuoikeusasemaltaan huonommassa asemassa olevin lainoin tai etuoikeusasemaltaan huonommassa asemassa olevin takauksin pienentämään joukkovelkakirjojen haltijoiden luottoriskiä.

2.4 Lainsäädäntötoimi on voimassa vuodet 2012 ja 2013 käsittävän kokeiluvaiheen ajan. Tuolloin on tarkoitus testata riskinjakovälineen toimivuutta yksityisen investointirahoituksen mobilisointia silmällä pitäen.

2.5 Riskien jako tapahtuu EU:n ja EIP:n välillä. EU:n talousarviosta tähän tarkoitukseen varattava rahoitusosuus on rajattu 230 miljoonaan euroon. Vuosina 2012 ja 2013 on tarkoitus kohdentaa enintään 200 miljoonaa euroa Euroopan laajuisiin liikenneverkkoihin (TEN-T) ja enintään 10 miljoonaa euroa Euroopan laajuisiin energiaverkkoihin (TEN-E) liittyviin hankkeisiin. Lisäksi vuonna 2013 on tarkoitus käyttää enintään 20 miljoonaa euroa tieto- ja viestintätekniikan ja laajakaistainfrastruktuurin alojen investointeihin.

2.6 Oletetaan, että EU:n talousarviosta peräisin olevan tuen avulla EIP pystyy tarjoamaan suojan nk. ensisijaiselta riskiltä (*First Loss*) kaikkien toteutettavien hankkeiden osalta. EIP:hen kohdistuva enimmäisriski määritetään kunkin hankkeen kohdalla sopimuksessa. Teoreettisesti tarkasteltuna EIP:n enimmäisriski vastaa tehtyjen sopimusten yhteisummaa, mistä on vähennetty EU:n budjettivaroista peräisin oleva osuus. Euroopan komission säädösehdotuksessa esitetty EIP:n riskien nimellinen kattaminen kaikkien hankkeiden osalta ei kuitenkaan vastaa EU:n talousarviota koskevia säännöksiä, sillä ehdotuksessa todetaan, että "muut riskit jäävät kaikkien toimien osalta EIP:n vastuulle". Muiden riskien määrittäminen kuuluu EIP:n vastuulle sen tekemän riskianalyysin puitteissa.

2.7 Euroopan komissio pyrkii tämän välineen avulla mobilisoimaan lisää varsinkin yksityisten investoijien varoja tavoitellen siten vipuvaikutusta. Tällöin tulevat investoijina kyseeseen varsinkin sellaiset tahot kuin vakuutuslaitokset, eläkerahastot ja valtiosijoitusrahastot, jotka etsivät mahdollisuutta turvalliseen ja pitkäkestoiseen sijoitukseen.

2.8 Koevaiheessa käytetään EU:n talousarviovaroja ainoastaan kohdentamalla niitä uudelleen. Tähän tarkoitukseen otetaan vielä vapaana olevia rahoitusvaroja erityisesti jo olemassa olevasta Euroopan laajuisia verkkoja koskevien liikennehankkeiden lainavakuusvälineestä (*Loan Guarantee instrument for TEN-transport projects*, LGTT).

2.9 Kun olemassa olevaa riskinjakovälinettä LGTT:tä käytettäessä EIP tarjoaa riskeiltä suojautumista kaupallisille luottotajille (pankeille), esitetään tarkasteltavana olevassa säädösluonnoksessa puolestaan, että EIP tarjoaa riskeiltä suojautumista hankejoukkolainoihin sijoittaville. Molemmissa tapauksissa on kyse suojautumisesta hankkeita toteuttavien yritysten velkoihin liittyviltä

(?) ETSK:n lausunto aiheesta "Verkkojen Eurooppa -väline", ETSK:n lausunto aiheesta "Euroopan laajuisia televiestintäverkkoja koskevat suuntaviivat", ETSK:n lausunto aiheesta "Suuntaviivat Euroopan laajuisen liikenneverkon kehittämiseksi" (Ks. tämän virallisen lehden sivu 130).

riskeiltä; tämä koskee käytännössä hankkeiden rahoittamiseksi tehtyjä investointeja ja mm. julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyökumppanuuksia. Tällöin hankkeiden edistäjät, kuten rakennusyritykset, infrastruktuurirahastot, käytöstä vastaavat yritykset ja osittain julkiset yritykset, yleensä vastaavat rakentamisen lisäksi käytöstä, suunnittelusta ja erityisesti myös investointihankkeiden rahoituksesta.

2.10 Kokeiluvaiheessa tuettavat hankkeet ovat vielä valitsematta. Siitä on määrä päästä hyötymään kolmesta yhteentoista TEN-T-hanketta, yksi TEN-E-hanke ja yhdestä kahteen hanketta tieto- ja viestintätekniikan ja laajakaistateknologian aloilta. Kokeiluvaiheen kokemusten pohjalta on tarkoitus tehdä päätelmät EU:n uutta budjetointikautta 2014–2020 ajatellen.

2.11 Euroopan komissio tekee säädösehdotuksessa ja siihen liittyvissä asiakirjoissa vain marginaalisesti selkoa takaisinmaksuun liittyvistä näkökohdista. Liikennehankkeiden lainavakuusvälinettä (LGTT) koskevasta EIP:n asiakirjoista käy kuitenkin selväksi, että kyseistä riskinjakovälinettä pidetään soveliaana erityisesti käyttäjärahoitteisia hankkeita silmällä pitäen⁽³⁾. On oletettavaa, että sama pätee niihin hankkeisiin, joita tarkoitetaan nyt tarkasteltavana olevassa säädösehdotuksessa.

3. Yleiset huomiot

3.1 ETSK toteaa olevansa periaatteessa tyytyväinen Euroopan komission ehdotukseen hankejoukkolainojen riskinjakovälineen perustamisesta ja siihen vuosina 2012 ja 2013 sovellettavasta kokeiluvaiheesta. Komitea esittelee seuraavassa asiaan liittyviä mahdollisuuksia ja riskejä sekä ehdotuksia ja ehtoja etenkin ajatellen välineen jatkokäyttöä kokeiluvaiheen jälkeen.

3.2 Mahdollisuuksia avautuu silloin, jos kyetään mobilisoidaan lisää investointivaroja, jolloin pystytään kasvattamaan EU:n talousarviovarojen käytön vaikutusta. Tällöin voidaan osaltaan edistää merkittävällä tavalla kasvun ja innovoinnin tuottamista, Euroopan talouden kilpailukykyyn parantamista, Eurooppa 2020 -strategian tavoitteiden saavuttamista sekä työpaikkojen säilyttämistä ja uusien työpaikkojen luomista. Kaavaillut hankkeet konkretisoivat toteutuessaan Euroopan integraation hyödyt kansalaisten silmissä ja lujittavat siten Eurooppa-aatetta.

3.3 Komitea tiedostaa kuitenkin myös riskit. Se toteaa, että vipuvaikutuksen voimalla ja riskien siirtymisellä julkisen vallan kannettavaksi on kiinteä yhteys. Riskit johtuvat varsinkin mahdollisuudesta joutua kattamaan käynnistettyjen investointihankkeiden aiheuttamia tappioita. Paitsi että mahdollisuudelle, että riskit kohdistuisivat EU:n talousarvioon, asetetaan Euroopan ko-

mission säädösehdotuksessa selkeästi katto, on oletettavaa, että koska EIP:n ja kulloiseenkin hankkeeseen investoivien välillä solmitaan yksittäisiä sopimuksia ja koska EIP hajauttaa riskinsä kaikkien eri hankkeiden kesken, eivät EIP:hen kohdistuvat riskit kasva. Jotta varmistettaisiin, että riski ei toteutuessaan missään tapauksessa vaaranna EIP:n luottoluokitusta eikä mainetta tai sen työtä tavanomaisten hankkeiden perustamiseksi ja toteuttamiseksi, vaikuttaa suotavalta rajoittaa riskinjakovälineen käyttö kohtuulliseksi EIP:n riskiasteeseen nähden, jonka pankki on ottanut kantaakseen siihen kohdistuvien riskien määrittämiseksi tehdyn avoimen selvityksen perusteella. Erityisen tärkeää on määrittää EIP:hen kohdistuvat riskit avoimesti⁽⁴⁾ ja tarvittaessa rajoittaa niitä. Tätä toimenpidettä tulee punnita erityisesti harkittaessa kokeiluvaiheen aikana kertyneiden kokemusten arvioinnin pohjalta välineen soveltamisen jatkamista EU:n uudelle budjetointikaudelle 2014–2020.

3.4 Euroopan komission ehdotuksen arviointi riippuu julkisen vallan kulloisistakin poliittisista tavoitteista sen pyrkiessä ajamaan kansalaisten etuja ja hankejoukkolainojen ostajien taloudellisia etuja. Ne voivat olla samansuuntaisia mutta myös vastakkaisia. Komitea suosittelee, että ennen uuden välineen käyttöönottoa erityisesti budjetointijaksoa 2014–2020 ajatellen jatketaan yhteiskunnallista keskustelua ja käydään sitä yhä tiiviimmin. Siinä yhteydessä tulisi hyödyntää erityisesti hankerahoituksesta sekä julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksien puitteissa toteutetuista hankkeista kertyneen kokemukseen antamaa oppia.

3.5 ETSK toteaa, että hankerahoituksen toteuttaminen edellyttää hankevelan takaisinmaksua hankkeeseen liittyvin tuloin. Tällöin korostuu erityisesti käyttäjiltä perittävien maksujen merkitys rahoituslähteenä. Kun tämäntyyppinen rahoitus on jo nyt tyypillistä energia- ja televiestintäaloille, jotka ovat läpikäyneet markkinoidenvapauttamis- ja yksityistämistoimenpiteitä, on se liikenteen alalla ja varsinkin yksityisautoilussa toistaiseksi käytänteenä vain muutamissa EU:n jäsenvaltioissa ja nimenomaan moottoriteiden osalta. Tätä mahdollista seurausta pitäisi käsitellä osana laajamittaista yhteiskunnallista keskustelua ennen kuin kaavailtuja liikennehankkeita käydään toteuttamaan.

3.6 ETSK kehottaa harkitsemaan hankejoukkolainojen yksiköarvon asettamista siten, että piensäästäjilläkin on mahdollisuus hankkia niitä, jottei kyseinen väline jää pelkästään institutionaalisten sijoittajien ulottuville.

3.7 Suunnitellun riskinjakovälineen käyttöönoton tavoitteena ei saa olla pelkästään mahdollisimman suuri vipuvaikutus lisäinvestointivarojen mobilisoimiseksi yksityisiltä tahoilta, vaan pitää myös varmistaa, että ehdotettu väline ei toimi vastoin poliittisia

⁽³⁾ Vrt. European Investment Bank: *Loan Guarantee Instrument for TEN-T Projects – Mid-term Review* (2011), Luxembourg 14 July 2011, s. 4.

⁽⁴⁾ Vrt. myös edellä (alaviitteessä 1) mainittu Euroopan komission asiakirja (Impact Assessment Board, DG ECFIN, point C 2).

4.3 Myöskään toimijoiden nimenomainen rooli ei ole käynyt täysin selväksi. Erityisen epäselvää on se, kuka korvaa erillisen takaajan (*monoline*) roolin määräävässä asemassa olevana velkojana ja miten tämän on määrä tapahtua. Tässä yhteydessä on erityisen epäselvää, mikä tulee olemaan EIP:n rooli. Asia jää ratkaistavaksi tulevissa sopimuksissa investoijien kanssa sekä komission ja EIP:n välisessä sopimuksessa. ETSK kehottaa Euroopan unionin lainsäätäjää selkeyttämään riskisäännösten tekniset yksityiskohdat sekä EIP:n tehtävän laajuuden määräävässä asemassa olevana velkojana tulevan lainsäädäntämenettelyn puitteissa ja viimeistään ennen po. välineen voimassaolon jatkamista EU:n uudelle budjetointikaudelle 2014–2020, jotta investoijat ja julkinen valta saavat varmuuden asiasta. Kaavailtu riskinjakoväline ei missään tapauksessa saa johtaa siihen, että EIP:n luottoluokitus ja maine joutuisivat vaaraan.

4.4 Liikennehankkeiden lainavakuusvälineeseen (LGTT) liittyvistä hankkeista saatuja kokemuksia pitäisi tutkia järjestelmällisesti tekstijaksossa 3 mainittujen kriteerien pohjalta, jotta voidaan tehdä johtopäätöksiä hankejoukkolainojen riskinjakovälineen asianmukaista hankesuunnittelua ajatellen ja mahdollisuuksien mukaan välttää kielteiset vaikutukset ⁽⁸⁾. Tässä yhteydessä

tulisi kuitenkin tehdä selkoa myös niistä eriväistävistä arvioinneista, joita asianomaiset toimijat ovat suorittaneet julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyöhankkeita punnitessaan.

4.5 Kun otetaan huomioon myönteiset mutta myös lukuisat kielteiset kokemukset hankerahoituksen ja julkisen ja yksityisen sektorin yhteishankkeiden riskeistä, jotka liittyvät sopimusneuvottelujen kestoon, sopimusehtojen ja toimijoiden välisten suhteiden kompleksisuuteen sekä kysyntäefektien epävarmuustekijöihin, ETSK pohtii, olisiko paras ratkaisu varata julkisen vallan talousarvioihin riittävät varat, jotta voidaan käynnistää investointihankkeita perinteisen julkisia hankintoja koskevan menettelyn pohjalta ⁽⁹⁾. Komitea toteaa tässä yhteydessä olevansa tyytyväinen Euroopan komission ehdotuksiin finanssitransaktioverosta ja muistuttaa samalla kannattavansa tämänkaltaisen julkis-talouden tulonlähteen käyttöönottoa ⁽¹⁰⁾.

4.6 Komitea toteaa tässä yhteydessä myös, että Euroopan komission "Verkkojen Eurooppa -aloitetta" varten määrittämää investointitarvetta ei kyetä tyydyttämään pelkästään laskemalla liikkeelle hankejoukkolainoja. Se kehottaakin mobilisoimaan myös muita tulonlähteitä julkisia investointeja varten.

Bryssel 23. helmikuuta 2012

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Staffan NILSSON

⁽⁸⁾ Vrt. lisäksi European Investment Bank, alaviitteessä 3 yksilöity teos. Siinä ei kuitenkaan tutkita tekstijaksossa 3 mainittuja lukuisia kriteerejä.

⁽⁹⁾ Parhaan ja toiseksi parhaan ratkaisun ajatus löytyy myös Eurooppalaisten rautatie- ja infrastruktuuriyriyten yhteenliittymän (CER, *Community of European Railway and Infrastructure Companies*) kannanotosta, jonka se antoi tarkasteltavana olevan säädösehdotuksen tiimoilta järjestetyssä kuulemismenettelyssä. Vrt. CER, alaviitteessä 5 yksilöity julkaisu.

⁽¹⁰⁾ ETSK:n lausunto aiheesta "Pääomaliikkeiden verottaminen", EUVL C 44, 11.2.2011, s. 81 ja ETSK:n lausunto aiheesta "De Larosièren asiantuntijaryhmän raportti", EUVL C 318, 23.12.2009, s. 57.